

COVID-19 ৰ সংক্ৰমণৰ বাবে তলাবন্ধৰ সময়ছোৱাত কৃষক আৰু কৃষিক্ষেত্ৰত জড়িত সকলৰ বাবে আগবঢ়োৱা নিৰ্দেশনা

ভাৰত চৰকাৰৰ নিৰ্দেশনা

তলাবন্ধৰ পৰা অব্যাহতি প্ৰদান কৰা কৃষি আৰু কৃষিসম্বন্ধীয় কাম কাজসমূহ

- (i) পশুচিকিৎসালয়
- (ii) নূন্যতম সৰ্মথন মূল্যৰ লগত জড়িত সকলোকো সামৰি কৃষিজাত সামগ্ৰীসমূহৰ ক্ৰয় (procurement)ৰ লগত জড়িত সংস্থাসমূহ।
- (iii) কৃষি উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বজাৰ সমিতিৰ দ্বাৰা পৰিচালিত অথবা ৰাজ্য চৰকাৰৰ দ্বাৰা বিজ্ঞাপিত বজাৰসমূহ।
- (iv) কৃষক আৰু কৃষিৰ লগত জড়িত মহিলাসকলে কৃষিক্ষেত্ৰত কৰা কৃষিকৰ্ম সমূহ।
- (v) কৃষি সজুলি সম্বন্ধীয় Custom Hiring Centres (CHC) সমূহ।
- (vi) সাৰ, কীটনাশক আৰু বীজ উৎপাদন আৰু পেকেট কৰা একক (Unit) সমূহ।
- (vii) শস্য চপোৱা আৰু গুটি সিচাৰ লগত জড়িত কৃষি সজুলিসমূহ যেনে Combine Harvester ৰ লগতে অন্যান্য কৃষি আৰু উদ্যান শস্য সম্বন্ধীয় কৃষি সজুলিসমূহৰ ৰাজ্যৰ ভিতৰতে অথবা আন্তঃৰাজ্যিক আদান-প্ৰদান।

এই অব্যাহতিসমূহে কৃষি সম্বন্ধীয় কামকাজবোৰ সূচল কৰাৰ ফলত অত্যৱশ্যকীয় কৃষিজাত সামগ্ৰীৰ যোগান নিশ্চিতকৰণ সম্ভৱ হ'ব আৰু লগতে কৃষকসকলে তলাবন্ধৰ সময়ছোৱাত কৃষি সম্বন্ধীয় কোনো অসুবিধাৰ সন্মুখীন নহ'ব। তলাবন্ধৰ এই সময়ছোৱাত এই সেৱাসমূহ কাৰ্য্যকৰী কৰি ৰাখিবলৈ মন্ত্ৰালয় সমূহলৈ আৰু ৰাজ্যসমূহলৈ প্ৰয়োজনীয় নিৰ্দেশনা জাৰি কৰা হৈছে। (কৃষি আৰু কৃষককল্যাণ মন্ত্ৰালয়ৰ অনুৰোধ মৰ্মে গৃহ মন্ত্ৰালয়ৰ নিৰ্দেশনা অনুযায়ী ভাৰত চৰকাৰৰ Vide No. 40-3/2020-DM-1(A) dated 24th, 25th and 27th March 2020, additions to clauses 2, 4, 5 and 6 অব্যাহতি প্ৰদান কৰিছে)।

ভাৰত চৰকাৰৰ নীতি নিৰ্দেশনাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বিভিন্ন মন্ত্ৰালয় তথা ৰাজ্য চৰকাৰৰ বিভাগ সমূহে কৃষি আৰু কৃষি সম্বন্ধীয় কাম কাজ সমূহ নিয়মীয়াকৈ চলি থকাত সুবিধা হ'বৰ বাবে কাৰ্য্যকৰী নিৰ্দেশনা উলিয়াইছে।

কৃষকৰ বাবে পৰামৰ্শৱলীঃ

শস্য চপোৱা আৰু মৰণা মৰাঃ

এই COVID-19 ৰ সংক্ৰমণৰ সময়তে ৰবি শস্য চপোৱাৰ সময় আহি পৰিছে। যিহেতু কৃষিকাৰ্য্য সময়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সেয়ে শস্য চপোৱা আৰু কৃষি উৎপাদন সামগ্ৰীৰ আদান-প্ৰদান অনিবাৰ্য্য। যি কি নহওক, কৃষকসকলে প্ৰতিৰোধমূলক ব্যৱস্থা লোৱা উচিত যাতে এই মহামাৰী সংক্ৰমণৰ পৰা নিজকে নিৰাপদে ৰাখে। সাধাৰণভাৱে ল'ব লগা প্ৰতিৰোধমূলক ব্যৱস্থা সমূহৰ ভিতৰত হৈছেঃ সামাজিক দূৰত্ব বজাই ৰখা, চাবোনেৰে হাত ধুই থাকি ব্যক্তিগত পৰিষ্কাৰ পৰিচ্ছন্নতা ৰক্ষা কৰা, মুখত 'মাঙ্ক' পৰিধান কৰা, সুৰক্ষিত পোচাক পিন্ধা আৰু কৃষি সজুলি সমূহ চাফা কৰি বীজানুমুক্ত কৰি ৰখা। কৃষিক্ষেত্ৰত প্ৰতিটো খোজতে নিৰাপদ ব্যৱস্থা আৰু সামাজিক ব্যৱধান কৰ্মীসকলে মানি চলাটো অতি জৰুৰী।

- * কেইবাখনো উত্তৰাঞ্চল ৰাজ্যত ঘেঁহু চপোৱাৰ সময় ওচৰ চাপিছে আৰু সেই ৰাজ্যসমূহত Combine Harvester ৰ দ্বাৰা শস্য চপোৱা আৰু আশুঃ আৰু ৰাজ্যৰ ভিতৰতে ইয়াৰ আদান-প্ৰদানৰ অনুমতি প্ৰদান কৰা হৈছে। মেৰামতি, শস্য চপোৱা আদি কাৰ্য্যৰ লগত জড়িত সকলে প্ৰতিৰোধ ব্যৱস্থাসমূহ মানি চলাটো বাঞ্ছনীয়।
- * সৰিয়হ হৈছে দ্বিতীয় অত্যৱশ্যকীয় বৰিশস্য যাৰ শস্য চপোৱা কাম চলি আছে আৰু য'ত শস্য চপোৱা ইতিমধ্যে হৈ গৈছে তাত মৰণা মৰা হৈ আছে।
- * মচুৰ, গোমধান আৰু জলকীয়া শস্য চপোৱা চলি আছে আৰু বুটমাহৰ শস্য চপোৱা ক্ষীপ্ৰতাৰে ওচৰ চাপিছে।
- * কুঁহিয়াৰ শস্য চপোৱাৰ এতিয়া ভৰপুক সময়, আৰু উত্তৰাঞ্চলত হাতেৰে শস্য ৰোপনৰ সময়।
- * শস্য চপোৱা কাৰ্য্যত বিশেষকৈ শস্য, ফলমূল, শাকপাচলি, গাখীৰ, কণী, মীন আদিত জড়িত সকলে প্ৰতিৰোধমূলক সাৱধানতা লোৱা উচিত। লগতে ব্যক্তিগত পৰিষ্কাৰ-পৰিচ্ছন্নতা অৱলম্বন কৰি সামাজিক দূৰত্ব বজাই ৰখাটো বাঞ্ছনীয়।
- * হাতেৰে শস্য চপাওতে বা চিঙোতে, ৪-৫ ফুট দূৰত্বত শাৰী শাৰীকৈ ল'ব লাগে আৰু এটা শাৰীত এজন এজন হ'ব যাতে জড়িত কৰ্মী সকলে কাম কৰোতে এটা প্ৰয়োজনীয় দূৰত্ব বজাই ৰাখিব পাৰে।
- * কৃষিকৰ্মত জড়িত সকলোৱে মুখত 'মাস্ক' পৰিধান কৰিব আৰু এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ মূৰে মূৰে চাবোনেৰে হাত ধোৱাতো নিশ্চিত কৰিব।
- * জিৰণি লোৱা সময়ত, আহাৰ খোৱাৰ সময়ত, উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহ সংগ্ৰহস্থলীলৈ স্থানান্তৰ কৰাৰ সময়ত, সামগ্ৰী থোৱা আৰু নিয়া কাৰ্য্য কৰোতে এজনৰ পৰা আনজনৰ মাজত ৩-৪ ফুট ব্যৱধানৰ দূৰত্ব বজাই ৰাখিব।
- * কৃষিক্ষেত্ৰত একে দিনাই বহুত মানুহ জড়িত নাথাকিব।
- * পৰিচিত লোকক জড়িত কৰিব যদি সম্ভৱ হয়, পাৰিলে সন্দেহযুক্ত বা ৰোগৰ বাহক হোৱাৰ সন্দেহ থকা লোকক কামত নলগাব।
- * যিমান দূৰ সম্ভৱ, যন্ত্ৰৰ দ্বাৰা কৃষিকৰ্ম কৰাটো ভাল আৰু একেবাৰে প্ৰয়োজনীয় সংখ্যক কৰ্মীহে নিয়োগ কৰা উচিত।
- * সকলোবোৰ যন্ত্ৰসজুলি আৰম্ভণিতে আৰু কৃষিকৰ্মৰ এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ ব্যৱধানত বিজাণুমুক্ত কৰি থাকিব লাগে। যাতায়তৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সকলোবোৰ যানবাহন আৰু ব্যৱহৃত বেগ (gunny bag) অথবা পেকেট থকা বস্তু বিজাণুমুক্ত কৰি ৰাখিব লাগে।
- * উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ সংগ্ৰহ ৩-৪ ফুট ব্যৱধানত খুব কম সংখ্যকৰ দ্বাৰা কৰা উচিত আৰু কৃষিক্ষেত্ৰ প্ৰস্তুতকৰণত এজন বা দুজনক জড়িত কৰা উচিত যাতে তাত জনসমাগম কম হয়।
- * গোমধান আৰু বাদাম শস্য চপোৱাৰ বাবে ব্যৱহৃত কৃষিসজুলি সমূহ, বিশেষকৈ যেতিয়া কৃষিসজুলি সমূহ ভাগবতৰা কৰি লোৱা হয় বা কৃষকৰ গোটে ব্যৱহাৰ কৰে তেনেক্ষেত্ৰত সেইসমূহ ভালদৰে চাফ-চিকুন কৰি বিজাণুমুক্ত কৰি ল'ব লাগে। কৃষিসজুলি সমূহৰ প্ৰতিটো অংশই যিবোৰ কৃষকসকল সঘনে চুই থাকে সেই অংশ সমূহ চাবোনেৰে ধুব লাগে।

পামৰ পৰা উৎপাদিত শস্যৰ চপোৱাৰ পিছৰ ব্যৱস্থাপনা, সংৰক্ষণ আৰু বিপন্ন

- * খাদ্যশস্য শুকুৱা, মৰণা মৰা, বাঁ দিয়া, চাফা কৰা, পেকেট কৰা সময়ত কৃষকসকলে মুখমণ্ডলত প্ৰতিৰক্ষামূলক মুখা (মাস্ক) পিন্ধিব যাতে ধূলি মাকতি সমূহ নাক আৰু মুখৰ জড়িয়তে সোমাব নোৱাৰে।

- * চপোৱাৰ পিছত খাদ্য-শস্য সমূহ ব'দত ভালদৰে শুকুৱাই সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰাটো নিশ্চিত কৰিব। পোক-পতংগৰ আক্ৰমণৰ পৰা বীজখিনি বচাবলৈ আগতে ব্যৱহাৰ কৰা মৰাপাটৰ বস্তাসমূহ বীজ সংৰক্ষণৰ বাবে পুনৰ ব্যৱহাৰ কৰিব নালাগে। পুৰণা বস্তাসমূহ ৫ শতাংশ নিমৰ মিশ্ৰণত ডুবাই ৰখাৰ পাছতহে বীজ সংৰক্ষণৰ কাৰণে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে।
- * উৎপাদিত সামগ্ৰীসমূহ কৃষকসকলৰ লগত মজুত থকা বা পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে যোগান ধৰা মৰাপাটৰ বস্তা সমূহত ভৰাই স্বস্থানত/স্বগৃহত অথবা নিকটতম শীতলীকৰণ কক্ষত, গুদামত সংৰক্ষণৰ কাৰণে কৃষকসকলে আগতীয়াকৈ যথোচিত সৰ্তকতা অবলম্বন কৰিব।
- * খাদ্য সামগ্ৰীসমূহ বাহনত উঠোৱা, পৰিবহন কৰা আৰু বজাৰত নমোৱালৈকে বা তাৰ পিছত বিপন্নত ভাগ লওতে ব্যক্তিগত সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰিব তথা সাবধানতা লব।
- * বীজ উৎপাদনকাৰী কৃষকসকলক উপযুক্ত নথিপত্ৰৰ ব্যৱস্থা কৰি বীজসমূহ বীজ ত্ৰয়কাৰী কোম্পানী সমূহলৈ লৈ যাবলৈ অনুমতি প্ৰদান কৰা হৈছে আৰু লগতে টকা পইছা লেনদেনৰ সময়ত সৰ্তকতা অবলম্বনৰ বাবে পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে।
- * বীজ processing আৰু পেকেজিং ব্যৱস্থাৰ লগতে বীজ উৎপাদনকাৰী ৰাজ্যৰ পৰা বীজ ত্ৰয়কাৰী শস্য উৎপাদক ৰাজ্যলৈ বীজৰ সৰবৰাহ অতি প্ৰয়োজনীয়।
- * শাক-পাচলি যেনে বিলাহী, ফুলকবি, সেউজীয়া শাক-পাচলি, তিয়ঁহ আদিৰ বিপন্নৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ সৰ্তকতা অবলম্বন কৰা উচিত।

পথাৰ শস্যৰ ক্ষেত্ৰত লবলগীয়া সাবধানতা :

- * দেখা গৈছে যে বেছিভাগ ঘেঁহু উৎপাদনকাৰী অঞ্চলৰ তাপমাত্ৰা এতিয়াও দীৰ্ঘম্যাদী গড় উষ্ণতাৰ তলত আছে আৰু ঠাৱৰ কৰা হৈছে যে ঘেঁহু চপোৱাৰ সময় ১০-১৫ দিন বিলম্ব হ'ব পাৰে (১০ এপ্ৰিলৰ পিছত), সেয়েহে কৃষকসকলে অৰ্থনৈতিক ক্ষতি নোহোৱাকৈ ঘেঁহু চপোৱাৰ কাম ২০ এপ্ৰিললৈকে কৰিব পাৰিব।
- * দক্ষিণ ভাৰতৰ ৰাজ্য সমূহত শীতকালীন ধানত neck blast ৰোগৰ কাৰণে বীজ পৈনত হোৱা প্ৰক্ৰিয়া ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা দেখা গৈছে। অনুমোদিত ভেঁকুৰনাশক স্প্ৰে কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বিশেষ সৰ্তকতা অবলম্বন কৰা অত্যন্ত জৰুৰী।
- * ধান চপোৱা সময়ত অনাকাঙ্ক্ষিত বৃষ্টিপাতৰ বাবে হ'ব পৰা বীজ অংকুৰণ ৰোধ কৰিবৰ কাৰণে ৫ শতাংশ নিমখৰ মিশ্ৰণ স্প্ৰে কৰিব লাগে।
- * উদ্যান শস্যৰ (যেনে আম) ফল লগা সময়ত কৰা পৰিচৰ্যা যেনে পোষক মৌল স্প্ৰে কৰা আৰু শস্য ৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত সাৱধানতা লোৱা অত্যন্ত জৰুৰী যেনে ৰাসায়নিক কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰ, প্ৰয়োগ আৰু ইয়াৰ লগত জড়িত সামগ্ৰী সমূহৰ ধোৱা পঁখলা ইত্যাদি।
- * শালিধান চপোৱাৰ পিছত কৰা গ্ৰীষ্মকালীন মাহজাতীয় শস্যৰ প্ৰধান ব্যাধি 'হালধীয়া মোজাইক ভাইৰাছ ৰোগ' ৰ ক্ষেত্ৰত লবলগীয়া শস্যৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত যথাযথ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা লব লাগে।